

**AKTUÁLNÍ PŘÍSTUP STÁTU K VÝKONU ZNALECKÉ ČINNOSTI – VÝZNAMNÁ
SOUČÁST ANALÝZY V RÁMCI STANDARDIZACE CELOŽIVOTNÍHO
VZDĚLÁVÁNÍ ZNALCŮ**

**CURRENT APPROACH OF THE GOVERNMENT TO EXPERT PROFESSION –
KEY COMPONENT OF ANALYSES IN CONTEXT OF LIFELONG EXPERTS
EDUCATION STANDARDISATION**

Kateřina Pioňková⁶

ABSTRAKT:

Autorka se v příspěvku zabývá aktuální tematikou znalecké činnosti z pohledu porovnání současného, tedy výchozího stavu (zákon č. 36/1967 Sb., vyhláška č. 37/1967 Sb.), jakožto právními předpisy, které upravují znaleckou činnost, a stavu, který nastal po aplikaci správního řádu (zák. č. 500/2004 Sb.) do problematiky soudního znalcství. Autorka vysvětluje základní pojmy znalecké činnosti, otázky postavení znalce v soudním řízení a zároveň se zabývá znaleckým posudkem jako důkazním prostředkem v procesním řízení. Příspěvek obsahuje základní pojmy dotýkajícími dané problematiky, porovnává počty soudních znalců z jednotlivých oborů dle krajských soudů, vč. otázek souvisejících s poradními sbory.

ABSTRACT:

The author in her article considers current topics of expert profession from the point of view of comparing existing, i. e. original situation (Act No. 36/1967 Sb., Regulation No. 37/1967 Sb.), as the legal rules regulating the experts's activities, and conditions which occurred after applying the Rules of Administrative Procedure (Act No. 500/2004 Sb.) into the issues of judicial experts, expert witnesses or forensic experts. The author explains basic terms relating to this profession, and status of such experts in court proceedings. As well, she deals with expert's appraisals, expertises, reports and opinions as types of evidence for procedural acts. The article includes basic concepts relating to the given issues, compares how many experts are engaged in particular specializations, and how many are listed with single regional courts, including problems solves by advisory boards of these courts.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Výkon znalecké činnosti, přístup státu, andragogika, celoživotní vzdělávání znalců

KEYWORDS:

Performance of expert's services, approach of the state, andragogy, continuing education of experts

1 Úvod

Článek je součástí autorčiny úvodní analytické činnosti při řešení tématu její doktorské disertační práce s názvem „Standardizace a harmonizace celoživotního vzdělávání znalců se specifickým zaměřením na potřeby znaleckých oborů ve Forenzní ekotechnice“. Práce má za cíl provést analýzu současného stavu, zhodnotit případné existující metody a přístupy v této oblasti andragogiky, resp. androdidaktiky a navrhnout vlastní model řešení.

⁶ Pioňková, Kateřina, Mgr. – Ústav soudního inženýrství VUT Brno, 604178352, katerina.pivonkova@usi.vutbr.cz

V příspěvku autorka předkládá část úvodní rešeršní práce z oblasti zaměřené na aktuální otázky v přístupu státu, resp. Ministerstva spravedlnosti ČR a krajských soudů.

2 MATERIÁL A METODY

2.1 Historie znalecké a tlumočnické činnosti

Vládním nařízením č. 100/1933 (odhadní řád) byly poprvé v naší republice založeny seznamy stálých přísežných znalců u soudů různých stupňů pro odhady nemovitostí nebo podniků a bylo podrobně specifikováno, kdo může být jako znalec do tohoto seznamu zapsán. Osoba zapsaná do tohoto seznamu musela splňovat nejen kvalifikační předpoklady (svěprávnost, spolehlivost, odborné vědomosti, zkušenosti), ale i potřebné vzdělání v oboru, jehož se měl odhad týkat (strojní inženýr, autorizovaný stavitel apod.).

Vládní nařízení č. 269/1939 Sb., o seznamech stálých soudních znalců, zavedlo jednotný seznam znalců. Jde o první, byť protektorátní, strukturovaný předpis zavádějící znalecké obory a systém vedení evidence znalců u jednotlivých soudů. Znalci byli ustanovováni na dobu pěti let. Toto vládní nařízení bylo bezpochyby vzorem pro pozdější poválečnou úpravu znalecké a tlumočnické činnosti.

Znalecká činnost byla poprvé v naší republice upravena až zákonem č. 167/1949 Sb. Šlo o zákon o stálých přísežných znalcích a tlumočnících. Jednalo se o regulovaný dohled nad znaleckou a tlumočnickou činností. Tento zákon založil jednotnou evidenci znalců a tlumočníků, která byla vedena u jednotlivých krajských soudů, které také rozhodovaly o zápisu nebo o vyškrtnutí znalce z tohoto seznamu. Do tohoto seznamu byl znalec zapsán po splnění zákonných podmínek a po složení přísahy. Porušení znaleckých povinností znamenalo vznik kárné odpovědnosti znalce a možnost uložení výstrahy, písemného pokárání, pokuty nebo vyškrtnutí ze seznamu. V tomto zákoně se poprvé setkáváme s povinností vést znalecký deník a používat kulatou úřední pečeť, dále s právem na přiměřenou odměnu za provedení úkonu a právem na náhradu hotových výloh. Z předcházející právní úpravy bylo zachováno pětileté období výkonu funkce, po jehož uplynutí následovalo povinné přezkoumávání trvání důvodů pro zápis znalce do seznamu. Pověřenými orgány, které vykonávaly agendu spojenou se správou činností znalců a tlumočníků, byly krajské soudy.

Po úpravě právních poměrů pro znalce a tlumočníky, vymezené zákonem č. 47/1959 Sb., došlo ke snížení postavení znalců a tlumočnicků na úroveň postavení pracovníků socialistických organizací, kteří v rámci svého pracovního zaměření prezentovali své poznatky před soudy. Po neúspěchu této právní normy byl přijat zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících (dále jen „zákon o znalcích a tlumočnících“), který je účinný bez větších změn až do současnosti, včetně prováděcí vyhlášky č. 37/1967 Sb. k tomuto zákonu (dále jen „prováděcí vyhláška“).

Tato právní úprava znamenala koncepční návrat k tradičním principům původního vnímání znalecké činnosti. Tento zákon považuje znalce a tlumočníky za osoby, které vykonávají znaleckou činnost mimo vlastní pracovní činnost jako svoji vedlejší činnost. Znalce a tlumočníky vnímá jako osoby nestranné a nezávislé po vzoru původní zákonné úpravy z roku 1949. Pravomoc při jmenování a odvolávání znalců a tlumočnicků je rozdělena mezi ministra spravedlnosti a pověřené předsedy krajských (městského) soudů. Kritéria podmínek pro jmenování spočívají v potřebných znalostech a zkušenostech v oboru s tím, že přednost mají ti uchazeči, kteří absolvovali speciální výuku v oboru, je-li tato výuka zavedena. Od roku 1989 po změně politicko – ekonomické situace je znalecká i tlumočnická činnost zařazena mezi samostatně výdělečné činnosti. Tato skutečnost vedla k profesionalizaci části znalců a tlumočnicků.

2.2 Základní pojmy

Pokud jde o pojem *znalecká činnost* nebo pojem *znalec* nejsou v současné právní úpravě tyto pojmy obecně definovány. Podle současné právní úpravy je za znalce považována fyzická osoba, která vykonává činnosti podle speciálního zákona, tj. zákona o znalcích a tlumočnících. Znalecká činnost je činnost, která slouží pro potřebu řízení před státními orgány, případně o činnost související s potřebou fyzických a právnických osob. Znalecká činnost je nestranná a těsně souvisí s objasňováním soudních případů. Z tohoto důvodu musí být závěry znaleckého úkonu (posudku) přezkoumatelné a musí být dodržen metodický postup při zpracování takového úkonu. Vzhledem k tomu, že jde o činnost regulovanou zákonem o znalcích a tlumočnících, výkon funkce znalce je stále v režimu výběru, tj. výběru mezi osobami, které nejlépe splňují podmínky pro jmenování.

Pojem *znalec* je v současné době používán pro osobu zúčastněnou na soudním řízení, která pro účely dokazování využívá svých odborných znalostí a zkušeností. Vznik znalecké činnosti souvisel s rozvojem vědy a dalších společenských činností, jejichž poznatky bylo třeba využít pro soudní, správní, daňové a jiná řízení. Původně byl znalec v soudním řízení využíván jako *svědek*, ale jeho procesní postavení se postupně vyvinulo ve specifikovanou pozici osoby zúčastněné na řízení, která má zvláštní práva a povinnosti. Právo znalce odmítnout podat znalecký posudek je upraven v § 11 zákona o znalcích a tlumočnících, a to nejen z důvodu podjatosti, ale i v případě, kdy vystavuje trestnímu stíhání sebe nebo osoby blízké.

Znalecká činnost je tedy činnost formalizovaná, která v sobě zahrnuje určitá práva a povinnosti, je regulovaná zákonem. Znalec je osobou zúčastněnou na řízení, ne účastníkem řízení, s určitými právy a povinnostmi, tedy osobou, která v určité fázi do procesu vstupuje a poté z něj – pokud možno bez následků – vystupuje. Znalec je považován za nepodjatého odborníka, který do procesu vstupuje okamžikem doručení rozhodnutí o ustanovení, za který je považován moment vzniku procesní odpovědnosti.

V současné době upravuje znaleckou činnost více než čtyřicet let starý zákon o znalcích a tlumočnících a stejně tak stará vyhláška k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů. Jelikož uvedené právní předpisy již nevyhovují současným podmínkám a potřebám, vyvstala nutnost jejich novelizace. Přestože bylo za dobu platnosti a účinnosti zákona o znalcích a tlumočnících i prováděcí vyhlášky učiněno několik změn, vždy se jednalo o drobné úpravy, které se nedotkly samotné podstaty těchto právních předpisů a s výkonem znalecké činnosti přímo nesouvisely. Změny se týkaly převážně odměňování znalců a tlumočnicků, které bylo třeba přizpůsobit měnícím se ekonomickým podmínkám ve společnosti. Snahy o zásadní změny tohoto zákona (ať už formou nového zákona nebo novelizace zákona stávajícího) se objevily již v minulosti několikrát.

3 VÝSLEDKY A DISKUZE

3.1 Změny a novely

Dne 6. prosince 2011 Parlament ČR schválil návrh novely zákona o znalcích a tlumočnících, který vnesl do platné právní úpravy znalecké a tlumočnické činnosti podstatné změny.

Zákon č. 444/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, s účinností od 1. ledna 2012 např. částečně mění podmínky pro jmenování znalcem a tlumočnickem, upravuje pozastavení výkonu znalecké a tlumočnické činnosti a zánik práva výkonu funkce znalce a tlumočnicka, zavádí přestupky znalců a tlumočnicků a správní delikty znaleckých ústavů, nabízí možnost vedení znaleckého deníku

v listinné nebo v elektronické podobě, upravuje podmínky zachovávání mlčenlivosti, pokud znalec nebo tlumočník informace použije přiměřeným způsobem pro vědecké nebo vzdělávací způsoby, stanoví lhůtu pro určení výše odměny a náhrad nákladů a lhůtu pro úhradu odměny a náhrad nákladů po jejich přiznání.

Očekávaná nová právní úprava (zřejmě s platností od ledna roku 2013) by měla být nejzásadnější změnou v úpravě znaleckých a tlumočnických předpisů od r. 1967. Nejvýraznější očekávanou změnou by mělo být rozdělení stávajícího zákona o znalcích a tlumočnících na dva samostatné zákony. Znalecká činnost by měla být upravena zákonem o znalcích a tlumočnická a překladatelská činnost by měla být upravena zákonem o tlumočnících a překladatelích. Důvodem k takovéto zásadní změně koncepce je zcela odlišný charakter jednotlivých činností znalců a tlumočníků, který vyžaduje ovládání rozdílných dovedností. Věcné záměry obou zákonů již byly předloženy v srpnu 2011, jejich paragrafové znění by mělo být vypracováno do konce druhého čtvrtletí roku 2012 a nabytí účinnosti obou zákonů je očekáváno od března 2013.

Nová právní úprava obou zákonů by měla reagovat nejen na novou společensko-politickou situaci od roku 1989, na nové právní vztahy vzniklé v naší společnosti, ale také na právní předpisy Evropské unie.

3.2 Znalci „ad hoc“

Výkon znalecké činnosti v současné době zajišťují buď znalci jako fyzické osoby, nebo znalecké ústavy jako právnické osoby, které jsou zapsány v seznamu znalců. Při splnění určitých podmínek ji však mohou vykonávat i znalci nezapsaní do seznamu znalců, tzv. znalci *ad hoc*. Činnosti znalců zapsaných v seznamu mohou využívat jak soudy a jiné orgány veřejné moci, tak i fyzické a právnické osoby. Znalci *ad hoc* mohou svou činnost vykonávat pouze pro soudy a jiné orgány veřejné moci. Tato úprava dle dosavadních návrhů nového zákona o znalcích by měla zůstat zachována.

3.3 Pojištění odpovědnosti za škodu

Oprávnění k výkonu funkce znalce zapsaného do seznamu podle očekávané právní úpravy vznikne splněním dvou podmínek: první podmínkou je zápis do seznamu a druhou je uzavření pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem znalecké činnosti. Přestože je o této podmínce uvažováno až ve znění nového zákona, dle mnou získaných informací je u některých znalců již toto v praxi využíváno. Za zmínku stojí informace vyžadovaná pojišťovacími subjekty týkající se spíše výše příjmů znalce než výše oceňovaných majetků (movitého i nemovitého), od které se poté odvíjí výše samotné pojistky. Druhá podmínka pro vznik oprávnění vykonávat znaleckou činnost je novinkou, která dosud v právních předpisech chybí.

3.4 Právní nárok na jmenování znalcem

Zásadní a velmi významnou změnou při zápisu znalců a znaleckých ústavů do seznamu bude otázka právního nároku na zápis do tohoto seznamu v případě, že žadatel splní určité podmínky (předpoklady) pro zápis. Podle stávající právní úpravy se při jmenování znalců vychází z *potřeby* soudů jmenovat nového znalce v daném oboru a z principu *výběru* mezi uchazeči, kteří lépe splní podmínky pro jmenování. I přes splnění všech podmínek tak fyzická ani právnická osoba dosud nemá právní nárok na jmenování znalcem.

Podle navrhované právní úpravy by tedy bylo možno zapsat do seznamu znalců pouze fyzickou osobu, které je způsobilá k právním úkonům v plném rozsahu, je bezúhonná, získala

vzdělání v příslušném oboru, získala tzv. odborné minimum, vykonává praxi v příslušném oboru po dobu nejméně sedmi let, složila odbornou zkoušku, úspěšně skončila specializované vzdělávání, které je stanoveno pro některé obory znalecké činnosti, má materiální vybavení postačující k výkonu činnosti v příslušném oboru anebo odvětví, nebyla v posledních třech letech pravomocně vyškrtuta ze seznamu za spáchání správního deliktu anebo které nebyl uložen zákaz výkonu činnosti a složila slib do rukou ministra spravedlnosti nebo pověřeného předsedy krajského (městského) soudu.

Podrobnosti o rozsahu a obsahu výše uvedeného odborného minima a odborné zkoušky bude upravovat prováděcí vyhláška. Účelem odborného minima bude osvojení si základních znalostí nezbytných pro výkon funkce znalce. Odborná zkouška bude sloužit ke zjištění, zda má žadatel potřebné vědomosti a praktické schopnosti k výkonu funkce znalce. V praxi to bude znamenat např. vypracování zkušebního znaleckého posudku. Specifické odborné podmínky pro jmenování znalcem v oboru ekonomika, odvětví ceny a odhady, byly upraveny pokynem náměstka ministra spravedlnosti ČR ze dne 15. září 2011, č. j. 359/2011-OD-ZN/5. V současné době probíhají další jednání mezi zástupci Ministerstva spravedlnosti ČR a zástupci všech krajských soudů, jejichž cílem je sjednocení specifických odborných podmínek pro jmenování znalců v dalších oborech a odvětvích.

3.5 *Zákon č. 500/2001 Sb., správní řád*

Další významnou změnou, která výrazně zasáhla do činnosti krajských soudů a Ministerstva spravedlnosti ČR, je aplikace zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „správní řád“). Vzhledem k tomu, že zákon o znalcích a tlumočnících neobsahuje speciální procesní úpravu pro řízení o jmenování znalcem, pozastavení funkce znalce, odvolání z funkce znalce a další, přestože se svým charakterem jedná o správní řízení, ve kterém se rozhoduje o právech a povinnostech znalců, je třeba aplikovat správní řád ve všech úkonech týkajících se znalců obdobně jako ve správním řízení. To znamená zejména povinnost pro správní orgán, tedy pro předsedu soudu a jím pověřené pracovníky, oznámit znalci zahájení správního řízení, poučit jej o procesních právech a povinnostech a veškerá rozhodnutí vyhotovit ve formě správního rozhodnutí, které je třeba znalci doručit. Takovéto rozhodnutí dává znalci možnost podat opravný prostředek, o němž rozhoduje ministr spravedlnosti. V případě neúspěšného odvolacího řízení není vyloučen soudní přezkum správního rozhodnutí podle zákona č. 150/2002 Sb. (soudní řád správní) formou správní žaloby, k jejímuž projednání by byl místně příslušný krajský soud v místě sídla odvolacího správního orgánu, tedy ministra spravedlnosti. V souladu s Instrukcí Ministerstva spravedlnosti ČR č. j. 381/2010-OD-ZN, o správním řízení ve věcech znalců a tlumočníků a o některých dalších otázkách s účinností od 1. září 2011 soudy postupují v řízení ve věcech znalců a tlumočníků dle správního řádu.

Nová právní úprava vymezuje i správní trestání znalců, přičemž vychází ze skutkové podstaty vymezující jednotlivé správní delikty a sankce, které za ně mohou být uloženy. V oddíle V. – Správní delikty – zákona č. 444/2011 Sb. jsou vymezeny přestupky (§ 25a) a správní delikty právnických osob (§ 25b), kterými se ministerstvo spravedlnosti nebo předsedové krajských (městského) soudů nově zabývají. V případě spáchání přestupku podle shora citovaného zákona bude soud rozhodovat o druhu sankce a výši pokuty. Za nejprísnejší druh sankce je považováno vyškrtnutí ze seznamu.

Nová právní úprava zákona o znalcích zavádí také možnost dočasného pozastavení práva vykonávat činnost znalce na dobu určitou a za konkrétně stanovených podmínek. Současná praxe ukazuje, že za dobu výkonu funkce znalce mohou nastat situace, kdy znalce nelze z funkce odvolat. Po dobu, kdy svoji činnost fakticky nevykonává (např. dlouhodobá nemoc,

ExFoS 2012 - Expert Forensic Science
XXI. mezinárodní vědecká konference soudního inženýrství
20. - 21. 1. 2011 v Brně

pobyt v zahraničí apod.) je možno znaleckou činnost pozastavit. Po dobu trvání pozastavení výkonu činnosti zůstane znalec zapsán v seznamu, avšak není oprávněn tuto činnost vykonávat.

Nová úprava znalecké činnosti z velké části řeší nedostatky stávajícího zákona o znalcích a tlumočnících, ale neřeší všechny nedostatky, které stávající zákon o znalcích a tlumočnících obsahuje, např. otázku celoživotního vzdělávání znalců a tlumočnicků, profesního pojištění apod.

Přestože by měla novela stávajícího zákona představovat nejzásadnější změnu v úpravě znalecké a tlumočnické činnosti od roku 1967, až praxe ukáže, jaké důležité otázky bude třeba ještě dořešit.

Tabulka č. 1 - Aktuální počty znalců dle jednotlivých oborů znalecké činnosti, krajů a celkem ČR ke dni 31. 12. 2011

Table No. 1 – Actual quantities of experts in various areas and at various regional Courts of CR on 31st December 2011

Znalecký obor	KS Praha	MS Praha	KS Brno	KS Ostrava	KS České Budějovice	KS Ústí n.Labem	KS Plzeň	KS Hr. Králové
Bezpečnost práce	24	21	22	28	5	15	5	10
Čistota ovzduší	1	6	7	14	2	6	-	7
Doprava	34	59	96	76	37	32	25	27
Dr. kovy a kameny	2	14	9	6	1	2	3	4
Dřevozpracování	3	9	17	8	2	2	7	7
Ekonomika	644	763	1537	1131	672	536	572	1016
Elektronika	19	29	30	19	15	2	12	20
Elektrotechnika	27	36	43	39	16	12	13	24
Energetika	7	23	34	22	4	5	3	5
Geodzie a kartogr.	7	4	17	5	3	-	7	11
Hutnictví	1	3	3	4	-	1	-	2
Chemie	6	17	12	19	10	2	7	14
Jaderná fyzika	-	1	-	-	-	-	-	-
Keramika	2	1	2	-	-	1	-	-
Kriminalistika	11	34	14	20	4	10	9	-
Kůže a kožešiny	5	4	10	1	3	-	2	4
Kybernetika	14	31	37	16	12	4	9	25
Lesní hospodářství	16	9	40	34	30	10	11	60
Meteorologie	-	-	1	2	-	-	-	-
Obaly	-	1	-	-	-	-	1	1
Ochrana přírody	20	22	49	42	9	13	9	22
Paliva	-	3	1	2	-	2	2	1
Papír	-	1	-	-	-	1	-	1
Patenty a vynálezy	5	20	14	14	2	7	3	3
Pismoznalectví	3	7	3	1	2	2	2	3
Potravinářství	3	5	7	6	5	1	-	2
Požární ochrana	9	9	12	13	9	6	5	10
Pr.vztahy k cizině	1	2	1	-	-	-	-	-
Projektování	10	18	19	17	8	4	9	3
Ropa - zpracování	-	-	1	-	-	-	-	-
Sklo	-	-	2	1	-	1	-	2
Služby	1	3	8	3	1	1	-	1
Sociální vědy	1	1	1	-	-	2	-	-
Spoje	2	6	11	3	2	-	3	1
Sport	7	5	12	5	2	6	3	5
Stavebnictví	115	253	483	265	96	75	128	244
Strojrenství	91	142	267	142	63	68	62	164
Střelivo a výbuš.	7	9	11	7	3	1	5	7
Školství a kultura	22	52	52	33	31	20	39	25
Tabák	3	-	-	2	-	-	-	-
Tarifry dopravní	-	-	-	-	-	-	-	-

ExFoS 2012 - Expert Forensic Science
XXI. mezinárodní vědecká konference soudního inženýrství
20. - 21. 1. 2011 v Brně

Technické obory	20	39	49	49	13	9	22	12
Textilie	4	6	4	1	1	3	3	4
Těžba	22	20	18	54	12	6	12	7
Tiskařství	1	-	2	-	-	2	-	-
Umělecká řemesla	5	4	5	7	-	1	6	8
Vodní hospodář.	8	18	37	25	16	5	11	23
Zařízení národní obrany a bezpečn.	-	-	-	2	-	1	1	-
Zdravotnictví	91	313	243	272	77	97	135	134
Zemědělství	16	28	70	47	31	6	15	51

Tabulka č. 2 - Počty poradních sborů dle jednotlivých krajských soudů (městského soudu)
k 31. prosinci 2011

Table No. 2 – Quantities of advisory boards at various regional courts (metropolitan court)
on 31st December 2011

Krajský soud v Praze	5
Městský soud v Praze	2
Krajský soud v Brně	5
Krajský soud v Ostravě	1
Krajský soud v Českých Budějovicích	4
Krajský soud v Ústí nad Labem	2
Krajský soud v Plzni	3
Krajský soud v Hradci Králové	4

4 ZÁVĚR

Přestože stávající právní úprava znalecké (a tlumočnické) činnosti v současné době již neodpovídá aktuálním potřebám a společensko – ekonomickým podmínkám naší společnosti, jsou z obsahu shora naznačeného jasně patrné snahy o změny v této oblasti tak, aby postavení znalců a tlumočnicků odpovídalo potřebné vážnosti a náročnosti tak, aby i systém celoživotního vzdělávání a zvyšování odborné profesní úrovně odpovídal současným trendům v jednotlivých znaleckých oborech.

5 LITERATURA, SOUVISEJÍCÍ ZÁKONY, VYHLÁŠKY, SMĚRNICE A INSTRUKCE

ALEXANDR, Pavel a kol.: *Forenzní ekotechnika: les a dřeviny*. Akademické nakladatelství CERM, s.r.o., Brno, 2010 Brno, 626 s. ISBN: 978-80-7204-681-2.

BRADÁČ, Albert a kol.: *Soudní inženýrství*. Akademické nakladatelství CERM, s.r.o., Brno, Červen 1997 Brno, 140 s. ISBN: 80-7204-057-X.

BRADÁČ, Albert a kol.: *Úvod do soudního znalectví*. Akademické nakladatelství CERM, s.r.o., Brno, Listopad 2004 Olomučany, 220 s. ISBN: 80-7204-365-X.

BROŽ, Ivan a kol.: *Soudní znalectví*. ČVUT v Praze, 2011 Praha, 71 s. ISBN: 978-80-01-04854-2.

DÖRFL, Luboš a kol.: *Soudní znalectví*. ČVUT v Praze, Březen 2009 Praha, 147 s.
ISBN: 978-80-01-04307-3.

PIVOŇKOVÁ, Kateřina: *Problematika výkonu činnosti znalců a tlumočnicků a jejich vazby na celoživotní vzdělávání*. Diplomová práce UJAK Praha, s.r.o., 2008 Praha, 81 s.

Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 141/61 Sb., trestní řád

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 444/2011, kterým se mění zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících

Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících

Směrnice č. j. 10/73 – kontr. MS ČR